

FN-forbundets landsmøde 27.-28.oktober 2012

Politisk beretning

v/ Landsformand Jørgen Estrup

1. Indledning

Krisetider er typisk præget af snæversynet nationalisme og konfliktsky internationalisme. De nære problemer fortrænger de globale. Nuværende generationer disponerer på bekostning af fremtidige. Morgendagens velstand blænder for fremtidig overlevelse. Nærnsyn og tunnelsyn i uskøn forening.

De to år siden landsmødet i 2010 har givet adskillige eksempler på denne tendens internationalt. Til illustration blot nogle få eksempler:

- manglende reaktioner på et usundt globalt finansmarked
- internationale klimaforhandlinger, som ikke rækker sig ud af stedet
- krise i den globale fødevarerforsyning uden vilje til indgreb
- fastlåste positioner og skuffende resultat af Rio+20 konference om miljø og udvikling
- faldende international udviklingsbistand trods løfter om det modsatte
- dybfrost i Israel/Palæstina-konflikten trods eksplosionsfaren i Mellemøsten
- passivitet over for grove krænkelse af flygtninges og civilbefolkningens menneskerettigheder
- senest, sommerens mislykkede forhandlinger i FN-regi om en international våbenhandelstraktat

Stærke multilaterale institutioner er den mulige modgift over for denne lammelse af nødvendig global beslutningskraft. Institutionerne, først og sidst FN, eksisterer, men de skal bruges for at give mening. Den danske FN-ambassadør, Carsten Staur, sluttede sit nylige indlæg ved FN's 67. generalforsamling med denne banale, men vigtige pointe: "The United Nations can make a real difference for the 7 billion people living on this Planet. It is for us to ensure that it does."

2. Bæredygtighed og bistand

Umiddelbart før landsmødet i 2010 afholdt FN sit 'udviklingstopmøde' i New York om de såkaldte 2015 Mål. Formålet var at gøre status over 10 års anstrengelser for at skabe bedre levevilkår for verdens mest udsatte og marginaliserede mennesker og samtidig vise vejen frem imod målenes realisering i 2015.

Slutdokumentet, som Danmark via sit formandskab for topmødet havde afgørende indflydelse på, lægger op til en egentlig statusopgørelse i forbindelse med FN's generalforsamling i 2013 – 2 år før målstregen i 2015. Men årligt følges udviklingen, så der til stadighed er fokus på de mål, der er nødlidende. Og det er der desværre flere, der stadig er.

Successhistorierne er især halveringen af den globale fattigdom; skolestart og fuldførelse af grundskolen for op imod 90 % af verdens børn og rent drikkevand til yderligere ca. 1/3 af jordens befolkning. Men dødeligheden i forbindelse med barsel og for børn under 5 år er stadig langt fra målet om 2/3 reduktion. Vi er også langt fra målet om ligestilling mellem kvinder og mænd. Og der er fortsat kun 5 lande, inkl. Danmark, som lever op til FN's målsætning om at yde 0,7 % af BNP i udviklingsbistand.

Det samlede billede af FN's indsats for at nå 2015 Målene er dog klart positivt. Der er gjort store fremskridt i udviklingslandene siden Verdens statsledere forpligtede sig til de 8 mål for 12 år siden.

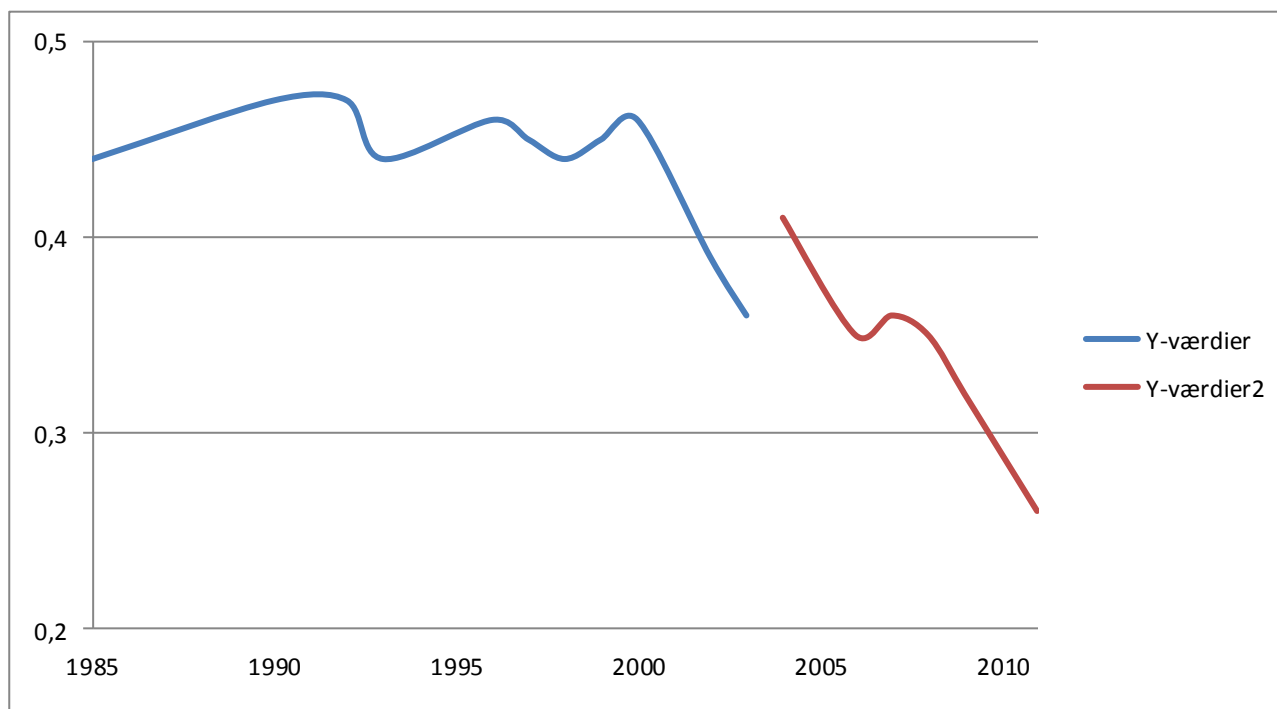
Derfor er det også velbegrunder, at vi i Danmark – med FN-forbundet som medarrangør – årligt sætter fokus på de positive resultater gennem kampagnen 'Verdens Bedste Nyheder'.

Ikke desto mindre er der grund til at tage de gode nyheder med et vist forbehold. Udviklingslandene er de første til at mærke, at det er krisetider. Stigende fødevarerpriser og svigtende forsyninger truer, og resultatet er fejlernæring og sult. Miljøproblemer og den fortsatte globale opvarmning rammer udviklingslandene både økonomisk og socialt. Og finanskrisen sætter sine spor – ikke mindst i form af faldende udviklingsbistand for første gang i flere år. Dertil kommer den sårbarhed, som ligger i den voksende ulighed internt i landene.

Derfor er der al mulig grund til at sætte fokus på, hvordan man kan bremse den globale krisens skadevirkninger for udviklingslandene. Støtte til afhjælpning af krisens virkninger er en afgørende forudsætning for, at vi kan bevare håbet om – næsten – at nå i mål i 2015.

I den sammenhæng er udviklingsbistandens størrelse kun en af mange faktorer. Danmark har – selv under skiftende regeringer – fastholdt et omfang af bistanden, som er højt i international sammenhæng. Men vi har til gengæld igennem mange år ret ensidigt fokuseret på udviklingen i den bilaterale del. Danmarks multilaterale bistand og især den, som går til FN's organisationer og programmer, har været i 'frit fald' siden årtusindeskiftet, som det ses af nedenstående figur.

Danida multilateral bistands andel 1985 – 2011*

* De to niveauforskudte kurver skyldes, at der i perioden er sket en teknisk ændring i opgørelsesmetoden for den multilaterale bistands andel af bistanden..

I det omfang udviklingslandene kæmper med grænseoverskridende problemer, som følge af globale skadevirkninger og kriser, er det imidlertid nok så meget den multilaterale som den bilaterale bistand, der kan bidrage til at finde løsninger.

Derfor er det også glædeligt, at den nuværende regering har lagt op til at 'knække kurven' i 2013. For første gang i mere end ti år rummer finanslovsforslaget en stigning i den multilaterale bistand. Den foreslåede stigning er beskeden, men til gengæld er det hensigten, at stigningen skal fortsætte i kommende finansår.

Det ville imidlertid være endnu bedre, hvis regeringen også ville sætte et klart mål for den andel af den samlede bistand, som den multilaterale bistand skal nå op på – og hvornår målet skal nås. Efter FN-forbundets opfattelse er den oprindelige 50/50 målsætning for bistandens fordeling blevet stadig mere relevant i takt med, at udviklingslandene er blevet udsat for en globaliseret verdens ustabilitet og kriser.

Grundlaget for den danske bistandsindsats har været igennem en veritabel 'hovedreparation' i det forløbne år: nyt lovgrundlag, ny strategi med menneskerettigheder og grøn vækst i centrum og en helt ny rådgivningsstruktur. Det færdige køretøj har mange tiltalende egenskaber – og måske bedst af alt, så ser det ud til at være politisk robust i og med, at det har opbakning fra et enigt Folketing.

FN-forbundet har taget aktivt del i processen og føler, at der i betydeligt omfang er blevet lyttet til vores synspunkter. På et – væsentligt – punkt er vi dog fortsat skeptiske over for det valgte produktdesign: rådgivningsstrukturen. Konstruktionen giver mindre plads til den mangfoldighed af synspunkter, som findes på bistandsområdet. Og det er svært at se, hvordan åbenhed og folkelig forankring kan styrkes, når rådgivningen koncentrerer sig til færre og større organisationer. Specielt er det meget svært at se, hvordan rådgivning om den multilaterale bistand kan varetages af de NGO'er, som primært har bilaterale interesser.

I lyset af Rio+20 konferencen i juni i år kan den multilaterale dagsorden imidlertid ikke undgå at komme til at spille en væsentlig rolle i den kommende tids danske bistandsdebat. Resultatmæssigt var konferencen ganske vist ikke nogen succes, og for veteranerne på området – hvoraf der unægtelig findes nogle stykker i FN-forbundet – blev nostalgien i forhold til Rio 'år 0' desto større.

Forberedelserne til konferencen var ellers omfattende. Og i FN-forbundet lagde vi alle kræfter i arbejdet, bl.a. gennem lanceringen sammen med EU-kommissionen af den analyserapport, som et ekspertpanel nedsat af FN's generalsekretær barslede med inden mødet.

Den oprindelige tro på – for 20 år siden næsten eufori omkring – et gennembrud for 'bæredygtig udvikling' blev ikke genfundet på konferencen. Konferencen blev snarere en kamp – paragraf for paragraf – for at undgå tilbageskridt. Den kamp lykkedes i rimelig grad, og samtidig blev der enighed om de store linjer i en køreplan for det fremtidige arbejde. FN-forbundets bæredygtighedsudvalg har udarbejdet et politikpapir, som gennemgår konferencens resultater, forklarer grundbegreber og overvejer FN's muligheder i den videre proces.

Et afgørende element i denne køreplan bliver videreførelsen af processen fra 2015 Målene efter 2015 og integration af dagsordenen for bæredygtig udvikling gennem enighed om globale mål for bæredygtig udvikling – såkaldte 'sustainable development goals' (SDG). FN's generalsekretær har nedsat et særligt panel med prominente statsledere, inkl. den britiske premierminister, til at lede post-2015 processen. Gruppen skal allerede til februar aflevere sin rapport. Sideløbende vil en ekspertgruppe udvikle forslag til bæredygtigheds mål, som skal indgå i det planlagte 'review' af 2015 Målene ved FN's generalforsamling næste år i september.

Arbejdet med at skabe pejlemærkerne for global bæredygtig udvikling og tilrettelægge post-2015 processen er således i fuld gang. Og det haster unægtelig, hvis det internationale samfund skal nå til enighed og være parat inden for de kommende 2-3 år. Samtidig er der en forståelse for processens skelsættende karakter. Derfor er yderligere en række forberedende aktiviteter igangsat i FN-regi, herunder en større konsultationsproces, som også vil omfatte civilsamfundet, før man når frem til september 2013.

I FN-forbundet har vi med tilfredshed bemærket, at man fra dansk side lægger vægt på at sikre 'bred involvering og ejerskab til post-2015 målene med udgangspunkt i FN's normer og værdier'. Tilrettelæggelsen af dansk multilateral bistand bliver en væsentlig brik i en målrettet dansk indsats. Derfor håber – og forventer – vi, at udviklingsministeren ikke vil opfatte sit nye rådgivningssystem som så meget af en spændetrøje, at det udelukker FN-forbundet fra at komme med gode råd, som der lyttes til.

3. Menneskerettigheder

Med den nye strategi for dansk bistand har menneskerettigheder fået en endnu mere central plads i FN-forbundets arbejde. Ikke alene FN's konventioner på området og de danske forpligtelser over for konventioner, vi har tiltrådt, er nu i fokus. Men med udviklingsbistandens forankring i universelle menneskerettigheder har en af FN-forbundets mærkesager – retten til udvikling – fået ny aktualitet.

Retten til udvikling hører til de sociale og kollektive rettigheder, som nogle er tilbøjelige til at afvise, fordi de ikke som de civile og politiske rettigheder er individuelle. CEPOS' chefjurist, Jacob Mchangama, ynder – med et citat – at betegne den slags rettigheder som: "nonsens på stylder", fordi de efter hans opfattelse ikke bidrager til at 'sikre mennesket et liv i frihed og velstand'.

Retten til udvikling er imidlertid i FN-sammenhæng en umistelig og universel ret, hvilket i bistandssammenhæng giver usædvanlig god mening. Kun hvor der findes økonomiske og sociale rettigheder er det muligt for mennesker også at udnytte adgangen til juridiske og politiske rettigheder. Menneskerettigheder er gensidigt afhængige og udelelige.

I FN-forbundet følger vi det efterhånden mangeårige arbejde i Genève med at udmønte retten til udvikling i praksis. Det har for nylig resulteret i et ajourført politikpapir om proces og resultater.

Ikke desto mindre er det fortsat arbejdet med FN's konventioner og Danmarks varetagelse af sine menneskeretlige forpligtelser, som har fyldt mest. Især to af de grundlæggende rettigheder i Verdenserklæringen fra 1948 – retten til nationalitet og retten til at søge asyl – har fyldt meget i den danske debat.

Efter mindst 10 års fejlbehandling af statsløse blev det i 2011 offentligt kendt, at Danmark havde overtrådt såvel FN's Konvention om begrænsning af Statsløshed (1961) som Børnekonventionen (1989). Statsløse palæstinensere og andre født og opvokset i Danmark havde systematisk modtaget afslag, når de som 18-21 årige søgte indfødsret. Og det samme var tilfældet for mindreårige børn af statsløse. Deres ret til at blive danske statsborgere var blevet 'glemt' i Integrationsministeriet.

Skandalens oprulning er velkendt: Ministerfyring og nu – efter regeringsskiftet – en egentlig kommissionsundersøgelse.

Knap så afklaret er den offentlige debat om det danske asylsystem. Under den tidligere regering har Danmark gang på gang været på kollisionskurs med UNHCR, når vi bevidst overhørte organisationens henstillinger, f.eks. ved at tvangsudvise irakiske asylansøgere til farlige områder i landet eller ved at tilbagesende asylansøgere til Grækenlands asylkaos.

Debatten om de fatale konsekvenser af børns indespærring i asylcentre på ubestemt tid har ligeledes understreget, at Danmark har været langt fra at opfatte asylansøgere som mennesker, der blot påkaldte sig en umistelig menneskeret.

Men først for nylig er det blevet kendt i detaljer, hvordan Danmark behandler asylansøgere, som ikke vil eller kan samarbejde om hjemsendelse. Systemet kaldes 'motivationsfremmende foranstaltninger', og det administreres på asylcentre af Røde Kors, som samtidig tager skarpt afstand fra det.

Som navnet antyder, så er det et system af pressionsmidler: madkasseordning, tvangsflytninger, meldepligt, isolation fra familie og netværk, frihedsberøvelse. Systemet skulle motivere til samarbejde, men resultatet er det modsatte. I stedet er der tale om en systematisk nedbrydning af den enkelte både psykisk og fysisk. Når myndigheder bruger den slags metoder for at få personer til at samarbejde, så er betegnelsen normalt – 'tortur'. Vil Danmark virkelig være det bekendt?

Eksemplerne viser, at Danmark har haft – og stadig har – mere end svært ved at overholde de menneskerettighedsforpligtelser, som vi frivilligt har påtaget os. Det er på den baggrund FN-forbundet gentagne gange har krævet fuld åbenhed og et informations- og overvågningssystem, som sikrer offentlighedens kontrol med, at Danmark lever op til sine forpligtelser. Det krav er nu blevet til et løfte i den nye regerings grundlag, og vi venter spændt på en opfølgning. En opfølgning, som forhåbentlig sikrer offentligheden fuld åbenhed og kontrol med regeringens administration af forpligtelserne.

Det er også på den baggrund, at vi har lagt mange kræfter i at deltage i den eksamination, som FN's Menneskerettighedsråd påbegyndte i 2011 af Danmarks forhold til konventionerne, den såkaldte 'universal periodic review' (UPR). Arbejdet har involveret 11 NGO'er med hver deres ekspertise og er sket i regi af Rådet for Institut for Menneskerettigheder (IMR).

NGO-gruppens rapport satte fokus på en lang række misforhold og svagheder i Danmarks overholdelse af konventionsforpligtelserne. Efter eksaminationen i Genève blev rapporten præsenteret for den nye regering ved en konference i Udenrigsministeriet, og hovedkonklusionerne blev opsummeret og fremsendt til udenrigsministeren.

Forhåbentlig vil resultatet vise sig i form af en mere imødekommende holdning fra regeringens side til krav som 'inkorporering' og til en samlet national handlingsplan for menneskerettigheder. Men ikke mindst som en mere fleksibel holdning til at imødekomme de henstillinger fra andre lande, som blev resultatet af eksaminationen, og som nu er i fokus under opfølgningen. FN-forbundet vil gøre sit til at presse på i de kommende knap 3 år frem mod næste UPR.

Den nye regering har styrket IMRs position som autoriseret national menneskeretsinstitution i overensstemmelse med de såkaldte Paris-principper. Den udvikling hilser vi velkommen i FN-forbundet.

Men vi er mindre begejstrede for de ændringer, som synes på vej i ledelsesstrukturen for IMR. Meget tyder på, at indflydelsen fra den del af civilsamfundet, som udgøres af de frivillige menneskeretsorganisationer som eksempelvis FN-forbundet, vil blive kraftigt reduceret. Det gælder såvel i IMRs bestyrelse som i Rådet for IMR. Hvis det bliver tilfældet, mister FN-forbundet en væsentlig del af sin indsigt og sit netværk på området for menneskerettigheder. Men IMR mister samtidig en forankring og støtte på NGO-siden, som har været af stor betydning for Institutet.

Arbejdet med menneskerettigheder spiller en central rolle for FN-forbundet, og vi har i de forløbne to år gjort en stor indsats for at holde fokus på emner af principiel betydning. Det gælder ikke mindst love og procedurer i forbindelse med terrorbekæmpelse, men også regelsæt og teknologi til beskyttelse af ytringsfrihed, specielt vedr. de elektroniske medier og internettet.

Specielt i relation til det kurdiske mindretals forhold – i og uden for Tyrkiet – væver de to emnekredse sig tæt sammen. Sagen omkring Roj TVs udsendelser i Danmark og de tvivlsomme indgreb og procedurer fra danske myndigheders side har i høj grad understreget dette.

Resultatet af FN-forbundets arbejde har nu udmøntet sig i to politikpapirer, som opsummerer problemer og præsenterer en række forslag til ændringer. Det gælder både en tilbagevenden til folkerettens grundlag, inkl. afskaffelse af begrebet terrorlister, efter den problematiske 'nødretstilstand' i forlængelse af 11. september terroren i New York og en sikring af den grundlæggende ytringsfrihed under nye teknologiske betingelser. Sidstnævnte forbereder FN's konference i 2015, den såkaldte WSIS+10, og bygger bro til FN-forbundets tidligere ansvar for den danske indsats i forbindelse med den første WSIS konference.

4. Konfliktløsning

I takt med den stigende erkendelse af, at internationale konflikter har skiftet karakter, får menneskerettighederne og folkeretten øget betydning for konfliktløsning. Stadig oftere findes verdens brændpunkter andre steder end der, hvor to suveræne stater opgiver diplomatiet og søger en militær løsning. Nutidens konflikter udspiller sig typisk inden for nationalstatens grænser og skyldes modsætninger af økonomisk, etnisk, religiøs eller anden natur. Den slags konflikter efterlader det internationale samfund uden virkemidler, når det skal respektere national suverænit. FN-pagten – og specielt dens artikel 2 – har derfor længe været under pres.

Det var på den baggrund FN's Verdenstopmøde i 2005 vedtog princippet om Responsibility to Protect (R2P). I lyset af 90'ernes humanitære katastrofer – Eksjugoslavien, Rwanda og Kosovo – var der behov for at sætte nye normer for beskyttelsen af civilbefolkningen under interne konflikter. Princippet var langtfra tænkt som blåstempling af international humanitær intervention. Det understregedes tværtimod, at forebyggelse af grove krænkelse af menneskerettighederne var den første betingelse for at beskytte civilbefolkningen. Først når det slog fejl, kunne intervention gennem FN's Sikkerhedsråd komme på tale.

Den danske regering har igennem flere år aktivt støttet FN's anstrengelser for at omsætte R2Ps principper om forebyggelse til praksis. Det er sket på regeringsniveau i form af aftaler med en

række lande om at etablere et system af nationale 'focal points', som er centrum for den nationale forebyggelse og opbygger kapacitet til overvågning og advarsel om truende grove krænkelse af menneskerettighederne.

FN-forbundet har i høj grad værdsat denne indsats og har sideløbende på civilsamfundsniveau bidraget til at udbrede kendskabet til R2P i konfliktområder, bl.a. Sortehavsregionen, og til at opbygge øget kapacitet gennem lokale FN-forbund.

I dansk sammenhæng satte vi i 2011 sammen med den danske afdeling af Parliamentarians for Global Action fokus på mulighederne for videreudvikling og praktisk implementering af R2P med en vellykket konference på Christiansborg.

Som man kunne forvente, så er det imidlertid anvendelsen af R2P i højspændte konfliktsituationer, som har tiltrukket mediernes interesse og formet offentlighedens opfattelse af, hvad der er det centrale. Specielt Sikkerhedsrådets intervention i Libyen-konflikten for at beskytte civilbefolkningen, har tjent til at sætte et misvisende lighedstegn mellem humanitær intervention og R2P.

Resolution 1973, som autoriserede et flyveforbud over Libyen, blev vedtaget af et enigt Sikkerhedsråd på et kritisk tidspunkt af konflikten i foråret 2011. Flyveforbuddet bidrog formentlig afgørende til at forhindre en massakre på civilbefolkningen i Benghazi. Men det blev også udslagsgivende for udskiftningen af det libyske regime og for Gadaffis død. Den udvikling var ikke forudsat i Sikkerhedsrådets resolution, som tværtimod lagde op til forhandlinger og en politisk løsning.

FN-forbundet støttede resolution 1973, og vi konstaterede med glæde, at FN 'stadig har en væsentlig rolle at spille i forbindelse med fred og sikkerhed i Verden'. Men samtidig understregede vi, at resolutionens anden halvdel lagde op til en politisk løsning, som burde gennemføres med samme konsekvens som flyveforbuddet: Det drejede sig om 'konfliktløsning frem for krig'.

Den holdning stod FN-forbundet ikke alene med. Men lydørhed manglede, både i dansk sammenhæng og i de toneangivende NATO-lande. Derfor var konsekvensen, at mandatet fra Sikkerhedsrådet blev strakt længere, end enigheden i rådet kunne bære. Specielt Kina og Rusland mente, at NATO fulgte et mål om ændring af det libyske regime, som ikke havde dækning i den vedtagne tekst.

Der er næppe tvivl om, at den ensidige fortolkning af Libyen-resolutionen har sat sig dybe spor i den internationale opfattelse af R2P. Mange lande – i og udenfor Sikkerhedsrådet – mistænker fortalere for at have en skjult dagsorden om intervention og regimeskift, når det er politisk opportunt. Der er klart brug for 'tillidsskabende foranstaltninger' for at skabe accept af R2P.

Derfor er det vigtigt, at intensivere arbejdet med den del af R2P, som handler om forebyggelse. Men man bør også overveje nye former for intervention, som kan benyttes tidligt i en konflikt, og som tjener til at holde parterne adskilt. Det forbedrer mulighederne for, at diplomati og forhandlinger kan udnyttes maksimalt, og det beskytter civilbefolkningen bedre.

Trods grove krænkelse af menneskerettighederne og permanente lidelse for civilbefolkningen har det ikke været muligt at skabe enighed om en international humanitær intervention i Syrien. Kina og Rusland har gentagne gange brugt deres vetoret til at blokere forslag i Sikkerhedsrådet. Men heller

ikke USA og andre vestlige lande har haft en klar strategi og vilje til at intervenere. Frygten for konsekvenserne militært, økonomisk, regionalt – men i høj grad også for civilbefolkningen – har været lammende.

FN-forbundet har gentagne gange opfordret den syriske regering, men også oprørernes militser, til at beskytte civilbefolkningen mod overgreb. Men som bekendt er forholdene kun blevet værre dag for dag. Ikke-syriske statsborgere, specielt kurdere og palæstinensere, er i en ekstremt sårbar situation, fordi de opfattes som fremmede og derfor let bliver kastebolde mellem de stridende parter. Forholdene er umenneskelige og burde ikke kunne tolereres af det internationale samfund.

Det har været forstemmende at opleve den totale handlingslammelse i FN's sikkerhedsråd. Ansvaret hviler først og fremmest på de fem permanente medlemmer, men hele FN's omdømme og troen på et globalt ansvar for fred og sikkerhed lider skade. Humanitære idealer og statslederes højtidelige løfter, som dem der ligger bag principperne for R2P, mister værdi og fører til desillusion, når de ikke efterleves i praksis.

Udviklingen i Syrien truer med at destabilisere nabolandene og den skrøbelige balance i hele Mellemøsten. Libanon og Tyrkiet er allerede delvis inddraget i krigshandlingerne. Strømmene af flygtninge ud af Syrien er en voldsom belastning for alle lande i regionen. Og den totalt nedfrosne konflikt mellem Israel og Palæstina truer med at blive en del af en eksplosiv udvikling i Mellemøsten.

Der var store forventninger til præsident Obamas initiativer over for den arabiske verden og især forsøgene på at bane vej for en selvstændig palæstinensisk stat i fredelig sameksistens med Israel. Alle håb om et gennembrud i Israel / Palæstina-konflikten er imidlertid blevet skuffet. Og det palæstinensiske selvstyres forsøg på at opnå godkendelse af national suverænitet ved at gå direkte til FN mislykkedes.

FN-forbundet støttede det palæstinensiske ønske om anerkendelse, selv om vi havde foretrukket, at man først havde fundet en løsning med Israel. Samtidig fremlagde vi en ni-punkts plan, som præciserer, hvordan man efter vores opfattelse bør løse de mange udestående problemer mellem de to parter i form af en aftale, som har international opbakning og respekterer international ret.

Den israelske besættelse af Vestbredden og blokering af Gaza medfører til stadighed humanitære og sikkerhedsmæssige problemer. Specielt de ulovlige israelske bosættelser på Vestbredden med bosættervold og overgreb på palæstinensisk ejendom har givet anledning til afstandtagen.

I den forbindelse har FN-forbundet kritiseret sikkerhedskoncernen G4S for at bidrage til krænkelse af international ret gennem serviceydelser, som støtter den israelske besættelse. Kritikken førte til en konstruktiv dialog med koncernen og løfter om, at G4S gradvis vil trække sig fra kontrakter om sikkerhedsfunktioner på Vestbredden. G4S har også tilsluttet sig FN's Global Compact. Væsentlige stridspunkter omkring serviceringen af fængsler i Israel med palæstinensiske indsatte udestår dog fortsat.

Under indtryk af de højspændte konflikter i Mellemøsten har konflikten omkring Vestsahara en tilbøjelighed til at blive glemt. I denne sidste strid fra kolonitiden har der i mere end 20 år eksisteret en FN-overvåget våbenhvile mellem Marokko og frihedsbevægelsen Polisario uden at en fredsløsning er kommet nærmere.

Det er en uholdbar situation folkeretligt, men især for Vestsaharas befolkning. FN-forbundet har derfor bestræbt sig for at skabe ny interesse om konfliktens løsning og oplyse om problemerne. Det gælder flygtningesituationen, menneskerettighedskrænkelserne og de folkeretlige problemer med EU's køb af områdets fiskerirettigheder fra Marokko. En studietur til området er under forberedelse.

5. FN-reformer

Med baggrund i volden i Syrien kunne man for nylig i Amnesty International's årsrapport rapport læse: "FN's Sikkerhedsråd har overflødiggjort sig selv som fredens beskytter".

Frustrationen over Sikkerhedsrådets handlingslammelse er forståelig. Men inden man sender Sikkerhedsrådet ud på historiens mødding, er der grund til at overveje, hvad konsekvenserne ville være, hvis man ikke havde det.

FN's tidligere generalsekretær Kofi Annan har prøvet den situation i forbindelse med Irak-krigen i 2003, hvor USA sammen med bl.a. Danmark besluttede at gå uden om Sikkerhedsrådet. Hans konklusion i den netop udkomne selvbiografi er entydig: "without global legitimacy and foresight".

Derfor er det reformer, men ikke nedlæggelse af FN's Sikkerhedsråd, der er brug for. Rådets sammensætning og beføjelser er ikke længere i pagt med tiden. Ved Anden Verdenskrigs slutning i 1945 var det en afspejling af magtforholdene, når de 5 sejrende stormagter kom til at udgøre Sikkerhedsrådets permanente kerne og blev udstyret med vetoret. Næsten 70 år senere er den logik ikke længere geopolitisk holdbar. Der er brug for en geografisk mere repræsentativ sammensætning; og der er brug for større handlekraft i Rådet gennem en afskaffelse eller begrænsning af vetoretten.

Stærke nationale interesser har hidtil gjort det umuligt at samle det $\frac{2}{3}$ flertal i Generalforsamlingen, som er nødvendigt for at ændre Sikkerhedsrådet. Også EU-landene er splittede i spørgsmålet. Selv ikke princippet om R2P kan få de permanente medlemmer til at afstå fra at benytte vetoretten, når humanitære kriser truer civilbefolkningens overlevelse. Senest forsøgte 5 mindre lande at rejse spørgsmålet i FN's generalforsamling, men Sikkerhedsrådets permanente medlemmer, inkl. England og Frankrig, spændte ben for forslaget.

FN-forbundet har tidligere udarbejdet et forslag til reform af Sikkerhedsrådet. Det forslag er der grund til at genoverveje i lyset af de seneste 10 års udvikling. Ikke mindst Sikkerhedsrådets manglende evne til at forhindre en humanitær krise i Syrien understreger nødvendigheden af snarlige reformer.

På et andet reformområde – udviklingsbistand – ser den langvarige proces for at styrke FN-systemets evne til at levere resultater i marken nu ud til at lykkes. Reformen har haft overskriften: 'Èt FN', og den er blevet afprøvet på forsøgsbasis i 8 udviklingslande. Resultaterne har været positive og har styrket sammenhængen med landenes udviklingsprogrammer og forbedret det nationale ejerskab. Som et led i reformen er der med dansk støtte skabt en styrket køns- og ligestillingsenhed, 'UN Women', gennem sammenlægning af fire FN-enheder for ligestilling.

FN-forbundet havde lejlighed til at møde den nye leder af UN Women, Michelle Bachelet, da hun besøgte København i 2011. Senere var Forbundet, i samarbejde med KULU, Ligestillingsministeriet

og UNRIC, arrangør af en vandrestilling, som under parolen: 'Nej til vold mod kvinder' satte fokus på problemet som led i FN's sideløbende kampagne.

På et område går reformarbejdet i FN-systemet til gengæld fuldstændig uden om øget FN indflydelse: de globale økonomiske sammenhænge. Specielt i krisetider som de nuværende er det særdeles påfaldende og foruroligende. De globale økonomiske problemer forhandles mellem landene i G20, medens ECOSOC eller andre FN-organer end ikke inviteres. Det efterlader 175 af verdens lande uden stemme og indflydelse.

De globale markeder er fælles for alle, men ustabilitet og kriser rammer forskelligt. I nogle lande er virkningerne af finanskrisen, fødevarekrisen, energikrisen mv. katastrofale. Derfor er der behov for en større grad af markedsregulering på globalt plan. Det indebærer samtidig behov for at reformere FN-systemet, herunder i særdeleshed ECOSOC, så det kan fungere som en konstruktiv kraft i denne proces.

Den finansielle krise har vist, at der er sket en afkobling af finansielle transaktioner fra den reale produktion og omsætning. Omfanget af spekulative finansielle transaktioner er løbet løbsk, og det skævvrider markedsmekanismen. Derfor støtter FN-forbundet indførelsen af en finansiell transaktionsskat – så vidt muligt på globalt plan, men om nødvendigt også på regionalt plan i en overgangsperiode. En sådan skat vil fungere som en afgift på 'finansiell forurening'.

6. Afslutning

Når store lande som USA, Kina og Rusland retter blikket indad og fortrænger deres globale ansvar, så er Indien, Brasilien, Tyskland og andre stater i næste geled tilbøjelige til at gøre det samme. Så forsvinder rationalet for de globale løsninger og det fælles ansvar.

Danmark og andre lande i puslinge-klassen kan ikke flytte de potente sværvægte. Men vi kan gøre meget for at holde den multilaterale dialog i gang; for at fastholde ambitionen om bæredygtige globale løsninger og for at sikre, at alle nationer accepterer, at ansvaret for fremtiden er fælles i en globaliseret verden.

Den erkendelse bør vi alle – og ikke mindst den danske regering og ministrene – have indbygget som automatisk advarsel, når frustrationerne over strandede forhandlinger i New York eller andre steder melder sig.

Det er forståeligt, når klima- og energiminister Martin Lidegaard for nylig skuffet og frustreret konstaterer: "De store lande afviser at binde sig til en international aftale. Derfor bliver det meget svært – og i praksis umuligt – at løse klimaproblemerne ved hjælp af forhandlinger i FN-systemet."

Men konklusionen er ikke, at 'FN har spillet fallit i klimakampen' – som ministeren blev udlagt – eller at løsningen er, at 'lave aftaler uden om FN'. Sådanne aftaler kan være fornuftige og nødvendige her og nu, men de er udtryk for et sænket ambitionsniveau. De er nødløsninger. Klimaproblemerne løses ikke uden de store landes medvirken. Derfor må FN-sporet nødvendigvis fastholdes sideløbende.

FN er ikke problemet. FN er muligheden – i dette tilfælde for en bæredygtig løsning for klodens klima. Men FN skal bruges – og det er de små lande, som må insistere på at holde den multilaterale vej åben.